

Αρχιμανδρίτου Θεοφίλου Λεμοντζή Δρ. Θ
Ιεροκήρυκος

Ο Σταυρός του Χριστού. Η κρίση της κρίσεως μας
Σεβασμιώτατε, Πάτερ και Δέσποτα, Μητροπολίτα της Ιεράς ταύτης Μητροπόλεως
Σύρου, Τήνου, Άνδρου, Κέας και Μήλου κ.κ. Δωρόθεε. Αγαπητοί μου αδελφοί
συμπρεσβύτεροι, ευλογημένε και πιστέ λαέ του Θεού.

Αισθάνομαι ειλικρινή ευγνωμοσύνη για την μοναδικότητα της εξαιρετικής τιμής
της παρούσης στιγμής διότι είναι πραγματική ευλογία να ευρίσκομαι εις την Ιερά
Μητρόπολήν σας, στη δικαιοδοσία της οποίας βρίσκεται η Ιερά νήσος της Τήνου,
το ευλογημένο νησί της Παναγίας μας, της Υπεραγίας Θεοτόκου, η οποία σκέπει
και φρουρεί άπασα την Οικουμένη.

Είναι μεγάλη τιμή να ευρίσκομαι στο νησί της Σύρου όπου δυο χριστιανικές
κοινότητες συμβιώνουν αρμονικά και ειρηνικά και αυτό οφείλεται, όπως είναι τοις
πάσι γνωστόν, εν πολλοίς και εις τας ιδικάς σας ενεργείας Σεβασμιώτατε, στο
μέγεθος της προσωπικότητάς σας η οποία αποπνέει σεβασμό και χαίρει εκτιμήσεως
και εις τας δύο Χριστιανικές Κοινότητες.

Σήμερα, εν τω μέσω της Μεγάλης και Αγίας Τεσσαρακοστής, οι χριστιανοί
συγκεντρωθήκαμε επί το αυτό για να προσκυνήσουμε το Τίμιον, Πανσεβάσμιον και
Ζωοποιόν Σταυρόν του Κυρίου. Διαβάζουμε στον Συναξαριστή της ημέρας: «Τη
αυτή ημέρα Κυριακή τρίτη των Νηστειών, την προσκύνησιν εορτάζομεν του τιμίου
και ζωοποιού Σταυρού». Ονομάζεται Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως γιατί στον
Όρθρο αυτής της ημέρας, μετά από τη μεγάλη Δοξολογία, ο Σταυρός μεταφέρεται
με πομπή στο κέντρο του ναού και παραμένει εκεί καθόλη την υπόλοιπη εβδομάδα
οπότε στο τέλος κάθε ακολουθίας γίνεται η προσκύνηση του.

Ποιός είναι όμως ο λόγος αυτής της εκκλησιαστικής πράξης; Βρισκόμαστε στη
μέση της Μεγάλης Σαρακοστής και η φυσική και πνευματική προσπάθεια, αν είναι
συστηματική και συνεχής, αρχίζει να κάνει αισθητή την κόπωση. Η σωματική
κόπωση της νηστείας και η ψυχική νωχέλεια του πνευματικού αγώνα είναι δυο
βασικοί παράγοντες, οι οποίοι μπορούν να αναστείλουν την πνευματική πορεία του
πιστού. Η αγιαστική δύναμη του Σταυρού είναι το αντίδοτο σ' αυτή την
κατάσταση. Έτσι οι άγιοι Πατέρες όρισαν, καταμεσής της αγίας Τεσσαρακοστής,
να προσκυνείται ο Τίμιος Σταυρός του Κυρίου, για να λαμβάνουμε οι πιστοί από
αυτόν χάρη και δύναμη ώστε να συνεχίσουμε με σθένος τον πνευματικό μας αγώνα.

Ο αείμνηστος Ρώσος θεολόγος π. Αλεξάνδρος Σμέμαν με έναν ιδιαίτερο γλαφυρό
τρόπο παρουσιάζει το λόγο αυτής της εκκλησιαστικής πράξης: «Είμαστε σαν τους
οδοιπόρους σε δύσκολο και μακρινό δρόμο που κατάκοποι, αν βρουν κάποιο
ευσκιάφυλλο δένδρο κάθονται για λίγο ν' αναπαυθούν και ανανεωμένοι συνεχίζουν
το δρόμο τους. Έτσι και τώρα τον καιρό της νηστείας και στο δύσκολο ταξίδι της
προσπάθειας, ο ζωηφόρος Σταυρός φυτεύτηκε στο μέσον του δρόμου από τους
αγίους Πατέρες για να μας δώσει άνεση και αναψυχή, για να μας ενθαρρύνει στην
υπόλοιπη προσπάθειά μας. Ή, για να δώσουμε και ένα άλλο παράδειγμα: όταν
έρχεται ένας βασιλιάς, πριν απ' αυτόν πορεύονται τα διακριτικά του γνωρίσματα,
τα σκήπτρα, τα σύμβολα του και ύστερα εμφανίζεται ο ίδιος χαρούμενος για τη
νίκη και μαζί του χαίρονται και όλοι οι υπήκοοί του· έτσι και ο Ιησούς Χριστός, που
σε λίγο θα μας δείξει τη νίκη Του κατά του θανάτου Του και θα εμφανιστεί μετά
δόξης την ημέρα της αναστάσεως, μάς στέλνει πρώτα το σκήπτρο Του, τη
βασιλική σημαία, το ζωοποιό Σταυρό ώστε να μας προετοιμάσει να δεχτούμε και

τον ίδιο τον Βασιλιά και να Τον δοξάσουμε για τη νίκη». Πράγματι, η Κυριακή της Σταυροπροσκυνήσεως, παρόλο ότι βρίσκεται μέσα στην περίοδο του Τριωδίου, ανοίγει ένα παράθυρο για να μπει το φως της Αναστάσεως μέσα μας. Από την άβυσσο της οδύνης του Σταυρού οδηγούμαστε στη χαρά της Αναστάσεως. Αυτό φανερώνεται και από την υμνολογία αυτής της Κυριακής καθώς οι Ειρμοί του Κανόνα που ψάλλουμε είναι παρμένοι από την πασχαλινή ακολουθία και ο Κανόνας είναι παράφραση του αναστάσιμου Κανόνα.

Ποιός είναι ο λόγος όμως που για τον χριστιανικό κόσμο έχει τόση μεγάλη σημασία ο Σταυρός του Κυρίου; Για τη χριστιανική Θεολογία ο Σταυρός δεν είναι απλά ένα σύμβολο, όπως αυτά τα σύμβολα που έχουν ορισμένοι οργανισμοί, πολιτικά κόμματα, ποδοσφαιρικά σωματεία αλλά ένα μυστήριο, το οποίο ενεργείται από καταβολής κόσμου. Ο άγιος Γρηγόριος ο Παλαμάς τονίζει ότι ο Σταυρός του Χριστού φανερωνόταν και προτυπωνόταν μυστικώς και συμβολικώς πρίν ακόμη τη σταύρωση του Ιησού. Ο άγιος Ειρηναίος Λουγδούνου αναφέρει ότι ο Θεός δημιούργησε τον άνθρωπο κατά τον τύπον του Σταυρού καθώς όταν ο άνθρωπος εκτείνει τα χέρια του σχηματίζει έναν Σταυρό. Πριν τη σταύρωση του Χριστού κατά τους χρόνους της Παλαιάς Διαθήκης πολλά θαυμαστά γεγονότα ενεργήθηκαν δια του σημείου του Σταυρού. Ο Μωυσής, αφού χάραξε με τη ράβδο του καθέτως την Ερυθρά θάλασσα, αυτή άνοιξε στα δύο για να περάσει ο Ισραήλ. Έπειτα, τη χάραξε οριζοντίως, σχηματίζοντας έτσι το σημείο του Σταυρού, και μετά έκλεισε και πάλι διασώζοντας τον λαό από τους Αιγυπτίους, όπως αναφέρει ο Κοσμάς ο μελωδός στον υπέροχο κανόνα «Σταυρόν χαράξας Μωσής». Ο Γρηγόριος Παλαμάς αναφέρει ότι ο λαός του Ισραήλ σώθηκε από την επίθεση των Αμαληκιτών δια του σημείου του Σταυρού καθώς ο Μωυσής αφού έστησε όρθια τη ράβδο του, άπλωσε πάνω σε αυτήν τὰ χέρια του σχηματίζοντας έτσι έναν σταυρό (Έξ. 17, 8). Επίσης και ο χάλκινος όφης που ύψωσε για τη σωτηρία του λαού από τα δαγκώματα των φιδιών αποτελεί τύπο του Σταυρού. Ο προφήτης Δανιήλ ο οποίος ρίχτηκε μέσα στο λάκκο των λεόντων (Δαν. 16-23) σώθηκε επειδή σχημάτισε με τα χέρια του το σημείο του Σταυρού, «σταυροειδώς εκπετάσας», όπως ψάλλαμε το πρωί στον Όρθρο. Ο προφήτης Ιωνάς, μέσα στην κοιλιά του κήτους, «σταυροειδώς διεκπετάσας», άπλωσε σταυροειδώς τις παλάμες του και προτύπωσε τη σταύρωση του Χριστού, ενώ όταν μετά τρεις μέρες βγήκε σώος, «ὑπερκόσμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε», αναφέρει ο Κοσμάς ο μελωδός.

Το μυστήριο του σταυρού δεν ενεργείται μόνο μέσα στην ιερή ιστορία αλλά και στη ζωή των ανθρώπων. «Ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἄράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθείτω μοι» (Μάρκ. 8, 34) είναι η προτροπή του Ιησού σε κάθε πιστό άνθρωπο που θέλει να είναι μαθητής του. Το μυστήριο του σταυρού είναι η άρνηση του εγώ, της φιλαυτίας και του εγωκεντρισμού μας. Ο ίδιος ο Ιησούς, ο αρχηγός της σωτηρίας μας, (Εβρ. 2,10), όπως τον ονομάζει ο Απ. Παύλος, αποτελεί το αιώνιο υπόδειγμα. Ὦντας αἰδῖος Θεός Λόγος αρνήθηκε τη θεϊκή του δόξα, «ἑαυτὸν ἐκένωσε», έγινε άνθρωπος και υπέμεινε θάνατο, «θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλ.2,7-8). Αναφέρει ο μακαριστός Γέροντας Σωφρόνιος του Έσσεξ στο βιβλίο του Οψόμεθα τον Θεόν καθώς εστί: «Επί του σταυρού, κατά την τελευταίαν στιγμήν, ο Χριστός ανεφώνησε: "Τετέλεσται". Είναι άγνωστα σε εμάς τα βάθη της σκέψεως του Κυρίου, αλλά γνωρίζουμε ότι τότε επήλθε μεγάλη αλλαγή σ' όλο το κοσμικόν είναι». Πράγματι, ο επί Σταυρού θάνατος του Κυρίου κατεδίκασε την καταδίκη των προπατόρων μας, είναι η οδός

της σωτηρίας που ανοίγει ο Κύριος ερχόμενος προς τους ανθρώπους.

Εφόσον ο Θεός είναι αγάπη (Α΄ Ιω.4,7) η ανιδιοτελής αγάπη δεν μπορεί παρά να εκφραστεί με τη θυσία, θυσία σταυρική που είναι το απ' αιώνος κρυμμένο μυστήριο της σοφίας του Θεού. Η θυσία ενός αγνού ιδεολόγου, ενός επαναστάτη, παραμένει και εξαντλείται, συνήθως συμβολικά, στο χώρο της ιδεολογίας, της πολιτικής και της οποιαδήποτε ανθρώπινης επανάστασης, ένα γεγονός που δεν μπορεί να νικήσει οριστικά το ανθρώπινο αδιέξοδο και προπαντός το θάνατο. Μόνο ο Χριστός, διδάσκει ο Μέγας Αθανάσιος, θυσιάστηκε, «υπέστη θάνατον, ινα χαρίση εις ημάς αθανασίαν και ζωήν εις τους νεκρούς».

Ο άνθρωπος δημιουργήθηκε από το Θεό για να γίνει τέλειος όπως ο Θεός, δηλαδή να αγαπά το Θεό και τον πλησίον του ανιδιοτελώς όπως αγαπά ο Θεός τον κόσμο (Α΄ Ιω.4,7-11). Αυτή είναι η κατά φύσιν κατάσταση του ανθρώπου. Εξαιτίας όμως του φόβου του θανάτου, όπως επισημαίνει ο αείμνηστος καθηγητής Θεολογίας π. Ιωάννης Ρωμανίδης, ο άνθρωπος ζει μέσα στην φιλαυτία, τη λατρεία του εγώ, την εμπαθή προσκόλληση στα υλικά αγαθά, στην υπερηφάνια, στην ανθρωπαρέσκεια, στην θρησκευτική και ηθική αυτοδικαίωση. Ο άνθρωπος καθίσταται ατομιστής. Σύμφωνα με τον Γέροντα Σωφρόνιο, εάν ο άνθρωπος είναι στραμμένος αποκλειστικά προς το εγώ του, αργά ή γρήγορα θα προσκρούσει σε αυτό το καταθλιπτικό κενό, στο μηδέν, από το οποίο μας κάλεσε ο Δημιουργός στην ύπαρξη. Όταν δε προσπαθήσει να αναζητήσει κάποιο αντιστάθμισμα έναντι του μηδενός που ανακαλύπτει μέσα του αναζητεί την ευχαρίστηση στα πλούτη, τη δόξα και τις σωματικές απολαύσεις. Αγαπά τους αγαπώντας αυτόν και μισεί τους μισώντας αυτόν. Ενδέχεται να ενθουσιάζεται από κάποιες αόριστες ιδεολογικές αρχές περί αγάπης, να κάνει αγώνα και επαναστάσεις για τους κατατρεγμένους της γης, ενώ ταυτόχρονα μέσα στην ψυχή του να φωλιάζει μίσος για τον διπλανό του, τον γείτονά του, τον συνεργάτη του. Ο άνθρωπος αρέσκεται να αρκείται στον εαυτό του. Εξαιτίας αυτών των συμπεριφορών οδηγείται σε διαφόρους είδους κρίσεων όπως κοινωνικές, οικογενειακές, ψυχολογικές και τα τελευταία χρόνια οικονομική. Η ρίζα όλων αυτών των κρίσεων είναι ο εγωισμός, η φιλαυτία, η ιδιοτέλεια. Ο Σταυρός, ο σταυρικός τρόπος ζωής ως κίνηση αγαπητική, προσφοράς και θυσίας προς το συνάνθρωπο αποτελεί την υπέρβαση της οποιαδήποτε κρίσεως μας.

Στον άνθρωπο, που θέλει να κρίνει τα πάντα όλο τον κόσμο με κέντρο τον εαυτό του εγωιστικά και αμαρτωλά, βουτηγμένος στη φιλαυτία και την υπερηφάνια, ο Σταυρός γίνεται η κρίση της κρίσεως του. Εφόσον το μυστήριο του Σταυρού σημαίνει άρνηση του εγώ ώστε να φτάσουμε στην ανιδιοτελή αγάπη, ο σταυρικός τρόπος ζωής κρίνει τον τρόπο με τον οποίο κρίνουμε τους γύρω μας, τον εαυτό μας ακόμη και το Θεό, τον τρόπο που αντιμετωπίζουμε τις δυσκολίες της ζωής, κρίνει τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε τα πράγματα γύρω μας, κρίνει τις συμπεριφορές μας, τις νοοτροπίες και τις αντιλήψεις μας. Η πρόταση ζωής που προσφέρει ο Σταυρός αποτελεί το κριτήριο και τον κανόνα ώστε να διακρίνουμε αν οι ενέργειές μας προς τους γύρω μας, του συζύγου προς τη σύζυγο και το αντίστροφο, του γονιού προς το παιδί και το αντίστροφο, του εργοδότη προς τον υπάλληλο και το αντίστροφο, και ούτω καθεξής, διαπνέονται από τον εγωισμό, ή όπως οι Πατέρες μας τον ονομάζουν φιλαυτία ή αν διαπνέονται από τη θυσία, την προσφορά, την αγαθότητα, την ταπείνωση, την συγχώρεση, την ανεκτικότητα, την αποδοχή, την μακροθυμία, την ανεξικακία. Ποιά είναι άραγε τα κίνητρα της

συμπεριφοράς μας; Έστω της θρησκευτικής μας συμπεριφοράς; Διαπνέονται από ειλικρίνεια ή τελικά από ιδιοτελή και ατομικιστικά κίνητρα; Πόσα άραγε προβλήματα μέσα στην οικογένεια μας, στην εργασία μας, στις κοινωνικές μας σχέσεις θα επιλύονταν αν είχαμε στο μυαλό μας αυτόν τον σταυρικό τρόπο ζωής, της συγχώρεσης, της αποδοχής, και της ενσυναίσθησης, δηλαδή το να μπορούμε να βρεθούμε στη θέση του άλλου; Γι' αυτό και ο άγιος Μάξιμος ο Ομολογητής, αναφέρει ότι «τα φαινόμενα πάντα δείται σταυρού», δηλαδή όλες οι καταστάσεις της ζωής μας, όλες οι συμπεριφορές μας, όλες οι πράξεις μας πρέπει να προσδιορίζονται μέσα από αυτόν τον σταυρικό τρόπο ζωής. Πρέπει ο άνθρωπος να σταματήσει να είναι προσκολλημένος εμπαθώς στα πράγματα αυτού του κόσμου τα οποία είναι «φαινόμενα» δηλαδή φευγαλέες διαδικασίες, παροδικά και όχι αιώνια. Ουσιαστικά κάθε τι που μας γίνεται προσιτό μέσα από τις ατομικές αισθήσεις και κάθε γνώση που κατακτάμε με την ατομική μας διάνοια, όλα όσα μοιάζουν να μας υποτάσσονται χάρη στις ατομικές μας ικανότητες, πρέπει να σταυρωθούν και να νεκρωθούν ως ατομικές βεβαιότητες και θωρακίσεις του εγώ. Ο άνθρωπος καλείται να εκμηδενίσει την οποιαδήποτε αυτοδικαίωση, είτε θρησκευτική είτε κοινωνική. Γι' αυτό, όπως λέγει ο άγιος Κύριλλος Ιεροσολύμων, οι Χριστιανοί σφραγίζουν το σώμα τους με το σημείο του Σταυρού, όχι μόνο όταν προσεύχονται, αλλά και σε όλες τις περιστάσεις της ζωής τους για να φανερώσουν τον συσχηματισμό με αυτόν τον τρόπο υπάρξεως που δηλώνει ο Σταυρός του Χριστού.

Ο προορισμός του ανθρώπου είναι η ανιδιοτελής αγάπη μέσω της αυταπάρνησης (Ιω.15,12-13). Ο Σταυρός κρίνει τη στάση και τη συμπεριφορά μου και μου υπενθυμίζει την υπερνίκηση του εγώ μου, τη σταύρωση του ναρκισσισμού μου. Μάχεται την αυτοειδωλοποίησή μου. Με αποτρέπει από εξουσιαστικές τάσεις μέσα στο σπίτι μου, στο χώρο δουλειάς μου, στον ευρύτερο κοινωνικό χώρο. Μου εμπνέει μόνιμη, εκούσια και ουσιαστική διάθεση προσφοράς και διακονίας όπως έπραξαν οι χριστιανοί της Αλεξάνδρειας που φρόντιζαν ασθενείς από την επιδημία της πανώλης που ενέσκηψε στην πόλη το 250, ρισκάροντας τη ζωή τους από αυτή τη μεταδοτική ασθένεια, όπως αναφέρει ο άγιος Διονύσιος Αλεξανδρείας. Μου υποβάλλει ένα συνεχές άδειασμα χώρου μέσα μου για να χωρέσει ο συνάνθρωπός μου. Με παρακινεί σε μια διαρκή πάλη κατά της αδιαφορίας έναντι του συνανθρώπου, κατά της εκμετάλλευσής του, κατά της απληστίας μου. Ο Σταυρός είναι ένας κανόνας αντιεγωϊστικός. Νεκρώνει την ιδιοτέλεια, την εγωπάθεια και τη φιλαυτία μου. Γεννάει ταπεινό φρόνημα και υπακοή κατά το πρότυπο του Χριστού. Ο Σταυρός του Χριστού με καλεί να μην είμαι δούλος των υλικών αγαθών. Ο Σταυρός του Χριστού με καλεί να ζω τις δοκιμασίες και τις οδύνες της καθημερινής μου ζωής ως επίσκεψη του Θεού και ως ευκαιρίες εξαγνισμού, ανάνηψης και τελείωσης και όχι ως αιτίες αγανάκτησης και μιζέριας. Όπως μας διδάσκει ο άγιος Παΐσιος ο αγιορείτης, ο σταυρός των δοκιμασιών είναι σκάλα προς τον Ουρανό.

Πόσες αντιθέσεις πραγματικά θα παραμερίζονταν, αν δεν κυριαρχούσε ο ατομικός ή ο ομαδικός εγωισμός στις σχέσεις μας! Εάν πραγματικά καθαρίσουμε τη ψυχή μας από τα πάθη και κυρίως από τον εγωισμό και τη φιλαυτία μέσω της ασκήσεως τότε θα μπορέσουμε να οικοδομήσουμε έναν κόσμο που δεν θα κλέβει αλλά θα προσφέρει, που δεν θα κατηγορεί αλλά θα παρηγορεί, που δεν θα ψεύδεται αλλά θα υπηρετεί την αλήθεια, που δεν θα αδικεί αλλά θα δίνει ψωμί στον φτωχό, που δεν θα κομπάζει αλλά θα αναγνωρίζει τα όρια των δυνατοτήτων του, που δεν θα

εκμεταλλεύεται αλλά θα ελεεί, που δεν θα σπαταλά αλλά θα αναγνωρίζει και τις ανάγκες των συνανθρώπων μου.

Ο Σταυρός κρίνει και καθαίρει την ανθρώπινη διάνοια, όπως επισημαίνει ο αείμνηστος π. Μιχαήλ Καρδαμάκης, η κρίση όμως αυτή των Σταυρού δεν είναι καταδίκη, αλλά σωτηρία. Και τούτο διότι το πάθος του Χριστού δεν είναι πράξη δικαιοσύνης αλλά αποκάλυψη της αγαθότητας του Θεού. Σύμφωνα με τον Όσιο Πέτρο τον Δαμασκηνό, «ο Θεός μας δημιούργησε για να δοκιμάσουμε όχι την οργή του, αλλά την αγάπη του». Αναφέρει ο αββάς Ισαάκ ο Σύρος: «Μην ονομάζεις τον Θεό δίκαιο. ... Πώς θα ονομάσει κανείς δίκαιο τον Θεό, όταν διαβάζει στο ευαγγέλιο τα περί του ασώτου υιού, που εσκόρπισε τον πατρικό πλούτο σε ασωτείς, και όταν έδειξε μόνο κατάνυξη, πώς έτρεξε ο πατέρας και έπεσε στον τράχηλό του, και του έδωσε εξουσία πάνω σ' όλον τον πλούτο... Πού είναι η δικαιοσύνη του Θεού; Επειδή δηλαδή ήμασταν αμαρτωλοί, και ο Χριστός πέθανε για χάρη μας;»

Το μυστήριο του Σταυρού λοιπόν μετουσιώνεται σε έναν τρόπο ζωής. Αυτός ο τρόπος ζωής δεν μπορεί να ταυτίζεται με μια θρησκευτική ιδεολογία ή θρησκευτικό ουμανισμό ή με κάποιους ωραίους θρησκευτικούς λόγους. Η ηθική τελείωση δεν επιτυγχάνεται με ευσεβείς σκέψεις και ρομαντισμούς, με κάποιους αφελείς συναισθηματισμούς, αλλά με κόπο και οδύνη μέσα από διαρκείς αρνήσεις ή υπερβάσεις, κάτι το οποίο ονομάζουν οι Πατέρες της Εκκλησίας άσκηση. Δεν μπορεί ο άνθρωπος απότομα, να γίνει τέλειος σεσωσμένος χριστιανός μέσω κάποιας συναισθηματικής αποφάσεως περί πίστεως και συμμορφώσεως προς κάποια γενική ιδέα περί αγάπης, όπως πράττουμε τις περισσότερες φορές καθώς αγαπούμε τους άλλους μόνο με τα λόγια και όχι με έργα. Η πραγματική ηθική τελείωση απαιτεί άσκηση και δοκιμασία, με την ελεύθερη συγκατάθεση του ανθρώπου βέβαια, διότι όπως λέγει ο άγιος Σιλουανός ο Αθωνίτης: «ο Θεός ουδεμίαν ασκεί βίαν επί του ανθρώπου».

Περιεχόμενο της άσκησης είναι η απάρνηση του ατομικού φρονήματος και θελήματος, της αυτάρκειας και της αυτονομίας μας. Είναι πόλεμος εναντίον των παθών. Η ηθική τελείωση δεν συνίσταται στην επίτευξη κάποιων ηθικών πράξεων, σε ένα είδος ηθικής ευδαιμονίας. Δεν μπορεί ο άνθρωπος να σώσει τον εαυτόν του προσφέροντας στον Θεόν πίστη και έργα, σαν ο Θεός να εδέχετο δωροδοκίες, αναφέρει ο π. Ιωάννης Ρωμανίδης, αλλά αποβλέπει στην επίτευξη της ανιδιοτελούς αγάπης. Η τελεία αυτή αγάπη είναι υπεράνω παντός εν τω κόσμω συμφέροντος ακόμη και πάνω από το ένστικτο της αυτοσυντήρησης και για αυτό το λόγο οφείλουν οι χριστιανοί να αγαπούμε τους εχθρούς και τους διώκτες μας, όπως έπραξε ο Χριστός, οι άγιοι μάρτυρες, όλοι οι άγιοι μας, όπως ο άγιος Διονύσιος ο εν Ζακύνθω ο οποίος συγχώρεσε τον φονιά του αδερφού του και άγιος Νεκτάριος συγχώρεσε τους συκοφάντες του. Άνευ αγώνος για την κατάκτηση αυτής της αγάπης η σωτηρία είναι αδύνατος. Αναφέρει ο άγιος Μάρκος ο Ασκητής: «Μη ζητάς την τελειότητα σε ανθρώπινες αρετές, γιατί τέλειος σ' αυτές δεν υπάρχει. Η τελειότητα είναι κρυμμένη στο Σταυρό του Χριστού».

Η Μεγάλη Τεσσαρακοστή αδελφοί μου, είναι η σταύρωση του εαυτού μας, είναι η εμπειρία τού να αρνηθούμε τον εγωισμό μας υπακούοντας στην εντολή του Χριστού: «ὅστις θέλει ὀπίσω μου ἀκολουθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτόν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ, καὶ ἀκολουθεῖτω μοι» (Μάρκ. 8,34). Ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος παρομοιάζει την πνευματική ζωή ως μια πορεία από τη νοητή Αίγυπτο, τη χώρα

της αμαρτίας στη γη της επαγγελίας, τη νοητή Ιερουσαλήμ. Η αρχή της «διάβασής» μας από τη νοητή Αίγυπτο, τη χώρα της αμαρτίας, προϋποθέτει την επίγνωση της αμαρτωλότητας μας, να έλθουμε «εἰς ἑαυτὸν», όπως ο άσωτος υἱός της παραβολής (Λουκ. 15,17). Ο καθηγητής Θεολογίας κ. Γεώργιος Μαντζαρίδης επισημαίνει ότι ο Χριστός δεν κάλεσε τους ανθρώπους να γίνουν περισσότερο ενάρετοι ή λιγότεροι αμαρτωλοί, αλλά να μετανοήσουν. Μετάνοια σημαίνει να βρεθούμε αντιμέτωποι με το παρελθόν, με μάτια ολάνοιχτα, χωρίς αυτό να μας τρομοκρατεί. Μετάνοια σημαίνει να κοιτάζουμε όχι με θλίψη προς τα πίσω, αλλά προς τα εμπρός μ' ελπίδα· όχι προς τα κάτω, στις ατέλειές μας, αλλά προς τα πάνω, στην αγάπη του Θεού διότι η μετάνοια δεν είναι μελαγχολία, όπως μας διδάσκει ο άγιος Πορφύριος ο Καυσοκαλυβίτης. Ο μακαριστός μητροπολίτης του Σουρόζ Αντώνιος αναφέρει ότι η μετάνοια συνίσταται ακριβώς στο αναμετρήσουμε την απόσταση ανάμεσα σε αυτό που ο Κύριος θέλησε και σ' αυτό που εμείς πραγματοποιήσαμε.

Η Μεγάλη Τεσσαρακοστή είναι μια πνευματική ακροβασία. Οι ακροβάτες δεν είναι δυνατό νά ασχοληθούν μέ τίποτε άλλο κατά τις κρίσιμες στιγμές της ακροβασίας τους, παρά μόνο μέ τό πώς θά περατώσουν τήν δύσκολη προσπάθειά τους. Κατά τον ίδιο τρόπο και εμείς δεν επιτρέπεται κατά τη διάρκεια αυτής της ευλογημένης περιόδου, νά αφήσουμε κάποια μέριμνα, κάποιο πειρασμό νά μας αποσπάσει από τον στόχο μας που είναι η επίτευξη της ανιδιοτελούς αγάπης, κατά το πρότυπο της σταυρικής αγάπης του Χριστού μας, διότι όπως αναφέρει ο άγιος Κασσιανός ο Ρωμαίος, «η νηστεία, η αγρυπνία, η υπακοή, αποτελούν τα μέσα και όχι το σκοπό της ασκήσεως. Μάταια καυχιόμαστε για νηστεία και αγρυπνία και ακτημοσύνη και ανάγνωση Γραφών, όταν δεν κατορθώσουμε την αγάπη προς το Θεό και τον πλησίον».

Σεβασμιώτατε Πάτερ και Δέσποτα, σεβαστό πρεσβυτέριο, αγαπητό και ευλαβές εκκλησίασμα, περατώνοντας αυτές τις σκέψεις γύρω από το μυστήριο ζωής που εκφράζει ο Σταυρός του Κυρίου μας που μας καθοδηγεί σε έναν νέο τρόπο συμπεριφοράς, θα ήθελα και πάλι να εκφράσω την άμετρη χαρά που βρίσκομαι ανάμεσά σας καθώς και την ευγνωμοσύνη μου για την υψίστη τιμή της πρόσκλησής σας και για την θερμή φιλοξενία που μου προσφέρατε. Εύχεσθε, σας παρακαλώ στις Αρχιερατικές προσευχές σας υπέρ της αμαρτωλότητάς μου. Σας ευχαριστώ πολύ.